

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Геолого-географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії і туризму

Силабус курсу
"Міждисциплінарні дослідження в географії"

Обсяг	Загальна кількість: кредитів 3; годин - 90; залікових модулів - 1; змістовних модулів - 2
Рік	2
Дні, Час, Місце	за розкладом занять
Викладач (і)	Топчієв Олександр Григорович, доктор геогр. наук, професор, завідувач кафедри економічної та соціальної географії і туризму
Контактний телефон	0482687693
E-mail:	topch-39@ukr.net
Робоче місце	кафедра економічної та соціальної географії і туризму
Консультації	Очні консультації: вівторок, 14.00-15.00 Онлайн-консультації: ZOOM – понеділок 15.00-15.30 (запрошення надсилається в групу Telegram)

КОМУНІКАЦІЯ

Спілкування в аудиторії за розкладом. В позааудиторний час студенти зможуть поставити питання під час консультації (вівторок, з 14.00-15.00). Інші види комунікації: група в Telegram, очна та онлайн Zoom-консультації за розкладом.

e-mail: topch-39@ukr.net

телефон: 0482687693

аудиторія: за розкладом

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни – теоретико-методологічні засади географічної науки, що визначають її міждисциплінарний дослідницький потенціал та участь у розробленні глобальних проблем цивілізаційного поступу людства. Предметна область даної програми включає розгляд географічного розроблення сучасних глобальних проблем розвитку суспільства, пов'язаних з недостатньо обгрунтованою та регламентованою взаємодією суспільства з природним середовищем, незбалансованим природокористуванням, недостатньо нормованою та виваженою господарською діяльністю, екологічно небезпечною територіальною організацією населення та господарства. У структурі освітнього процесу програма є складовою підготовки фахових географів вищої наукової кваліфікації рівня докторів філософії...

Мета курсу - ознайомити з головними напрямками, методологічними принципами і методами розроблення міждисциплінарних загальнонаукових проблем, серед яких чільне місце посідають глобальні проблеми цивілізаційного розвитку людства; а також систематизований огляд сучасних концепцій і розробок вітчизняної географії, орієнтованих на дослідження глобальних проблем, зумовлених недостатньо збалансованим та регламентованим природокористуванням, недостатньо впорядкованою територіальною організацією населення та господарства

Завдання дисципліни:

1. Ознайомлення майбутніх докторантів з сучасними запитами суспільства до вітчизняної географічної науки в умовах становлення державного суверенітету та входження України до європейського і світового співтовариства.
2. Засвоєння напрямів і завдань сучасної трансформації предметної області вітчизняної географії, зумовленої критичним переглядом жупелів та ідеологем радянського часу та її прискороною інтеграцією з світовою географічною наукою.

3. Поглиблене розуміння географічного методу як одного із загальнонаукових методів, що орієнтований на розроблення принципів і механізмів територіальної систематики складових ландшафтної оболонки Землі. Знайомство з європейською практикою геопросторового планування як сучасного напряму використання географічного методу.

4. Фаховий розгляд сучасних глобальних проблем людства у контексті впорядкування та оптимізації взаємин у системі «суспільство – природне середовище».

5. Знайомство з новітніми концепціями вітчизняної географії – середовищезнавства та довкілля. Засвоєння методологічних положень та методичних принципів концепцій географічного середовища та довкілля для розроблення глобальних проблем людства

Очікувані результати. Здобувач повинен:

знати:

- трансформовану і оновлену предметну область географічної науки з усіма її складовими, орієнтованими на сучасні запити суспільства на географічні знання та геоінформаційні методи і технології досліджень;
- сучасне коло глобальних проблем людства, що можуть розроблятися за активної участі географів;
- новітні пізнавальні можливості географічного методу досліджень та його сучасного напряму – геопросторового планування;

вміти:

- фахово орієнтуватись і визначатись у сучасних запитах суспільства на географічну інформацію та геопросторове планування середовища життєдіяльності населення;
- застосувати положення і розробки предметної області української географії для дослідження міждисциплінарних проблем, зокрема глобальних проблем людства;
- впорядковувати навколишнього середовища методами геопросторового планування;
- фахово аналізувати геопросторового – геокомплексний та геосистемний зміст глобальних проблем людства
- використовувати концепції географічного середовища та довкілля для пояснення сучасних регіональних процесів.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (16 год.) та практичних занять (14 год.), організації самостійної роботи аспірантів (60 год.).

Основна підготовка аспірантів здійснюється на лекційних та практичних заняттях, але у значній мірі покладається на самостійне вивчення предмета аспірантами під час навчального року. Під час викладання дисципліни використовуються методи навчання: словесні (лекція, пояснення); наочні (демонстрація Power Point); практичні (практичні роботи); робота з підручниками та науковими журналами (самостійна робота аспірантів).

Перелік тем (загальні блоки)

Модуль – 1. Предметна область вітчизняної географії та її сучасна трансформація.

Тема 1. Предметна область географії та її міждисциплінарний потенціал.

Тема 2. Географічний метод. Територіальна організація населення і господарства як загальнонаукові проблеми..

Тема 3. Геоінформаційні методи дослідження та технології. Системи дистанційного зондування земної поверхні.

Тема 4. Концепції географічного середовища, середовищезнавства, довкілля.

Змістовний модуль 2. Сучасні запити суспільства до географічної науки.

Тема 5. Суспільні запити на географічні розробки в умовах становлення державності України та її входження у європейське співтовариство

Змістовний модуль 3. Глобальні проблеми людства

Тема 6. Стратегія сталого і збалансованого соціально-економічного зростання

Тема 7. Участь географічної науки у розробленні глобальних проблем.

Рекомендована література

1. Генеральна схема планування території України. Пояснювальна записка: в 2 т. / Державний комітет будівництва, архітектури та житлової політики України, Державний інститут проектування міст ДІПРОМІСТО. – К.: 2000. Т.1. – 2000. – 49 с. Т.2. – 2000. – 68 с.
2. Голубець М.А. Середовищезнавство – в географічну науку // Український географічний журнал. – 2015. – №2. – С. 10-15.
3. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. – Львів: Новий світ – 2000, 2002.- 328 с.
4. Книш М., Котик Л. Глобальні проблеми людства. Навчальний посібник. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. – 328 с.
5. Ландшафтне планування в Україні : методичні настанови / Л.Г. Руденко, Є.О. Маруняк, О.Г. Голубцов та ін. [Під ред. академіка НАН України Л.Г. Руденка]. – К. : «Реферат», 2014. – 144 с
6. Лісовський С.А. Суспільство і природа: баланс інтересів на теренах України» / Інститут географії НАН України. – К., 2009. – 300 с.
7. Проект доповіді України до конференції ООН зі сталого (збалансованого) розвитку «Ріо + 20» / С.А.Лісовський, Г.Б.Марушевський, П.Г.Павличенко, Л.Г.Руденко, Т.В.Тимочко. – К.: Центр екологічної освіти та інформації. 2012. – 60 с.
8. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку: Навчальний посібник / Т.К. Гречко, С.А. Лісовський, С.А. Романюк, Л.Г. Руденко. Національна академія державного управління при Президентові України, Ін-т географії НАН України. – К., 2015. – 264 с.
9. Топчиев А. Г. Геоэкология: географические основы природопользования / А. Г. Топчиев. – Одесса: Astroprint, 1996. – 392 с.
10. Топчієв О. Г. Концепція довкілля - сучасний напрям інтеграції природничо- та суспільно-географічних досліджень / О. Г. Топчієв, Д. С. Мальчикова, І. О. Пилипенко В. В. Яворська // Український географічний журнал. – 2017. - № 3(99). – С.64-70
11. Топчиев А. Г. Геоэкология: географические основы природопользования / А. Г. Топчиев. – Одесса: Astroprint, 1996. – 392 с.
12. Топчієв О.Г. Екологічний імператив у концепціях соціально-економічного розвитку і його географічні складові / О. Г. Топчієв, В. А. Сич, В. В. Яворська, О. О. Долинська // Вісник Одеського національного університету. Серія : Географічні та геологічні науки. - 2019. - Т. 24, Вип. 2. - С. 96-112.
13. Топчієв О. Г. Концепція довкілля - сучасний напрям інтеграції природничо- та суспільно-географічних досліджень / О. Г. Топчієв, Д. С. Мальчикова, І. О. Пилипенко В. В. Яворська // Український географічний журнал. – 2017. - № 3(99). – С.64-70
14. Топчієв О. Г. Планування територій: Навч. посіб. / О. Г. Топчієв, Д. С. Мальчикова. – Херсон: Грінь Д.С., 2014. – 268 с.
15. Топчієв О. Г. Предметна область географії та її сучасні методологічні трансформації / О. Г. Топчієв // Український географічний журнал. – 2016. - № 1. – С.64-69
16. Топчієв О. Г. Суспільно–географічні дослідження: методологія, методи, методики / О. Г. Топчієв // О. Г. Топчієв – Одеса: Астропрінт, 2005. – 632 с.
17. Топчієв О. Г., Мальчикова Д. С., Пилипенко І. О., Яворська В. В. Методологічні засади географії. - Херсон: Вид. Дім Гельветика, 2020. – 366 с.
18. Україна: основні тенденції взаємодії суспільства і природи у ХХ ст. (географічний аспект)» / За ред. Л.Г. Руденка. – К.: Академперіодика, 2005. – 308 с.

Політика оцінювання

- Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої

дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.

- Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

- Контрольні роботи проводяться за технологіями тестування або надання розгорнутої відповіді на питання, або поєднання декількох видів контролю.

Підсумковий контроль за дисципліною – залік. Залік складає аспірант, який виконав усі обов'язкові види робіт, які передбачаються навчальною програмою дисципліни та під час опанування дисципліни набрав 60 і більше балів.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль							Модульний контроль	Сума балів
Змістовий модуль №1			Змістовний модуль №2		Змістовий модуль №3			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	30	100
10	10	8	8	14	10	10		

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

Для аспірантів, які набрали впродовж семестру сумарно меншу кількість балів, ніж мінімум для заліку (60) допускається написання реферату за темами лекційних, практичних занять чи самостійної роботи, за які отримана незадовільна оцінка, або перескладання контрольної роботи, за яку отримана незадовільна оцінка.

Самостійна робота аспірантів.

Робота аспірантів складається з самостійного вивчення з певного переліку тем або тем, що потребують поглибленого вивчення. Самостійна робота (СР) контролюється у вигляді тестів, контрольних робіт, колоквиумів і звітів. Питання з тем, що відведені на самостійне вивчення включені до контрольних заходів. Увесь обсяг СР містить завдання які вимагають від аспіранта систематичну самостійну роботу.